

Ruhnus, Vormsil, Naissaarel, Pakri saartel ja mandril asuvad tagastatud maad

MTÜ Eesti Saarte Kogu liikmete (19 saart) kogukonnad on korduvalt arutanud Rootsis elavate maaomanike varade saatust saartel, mis mõjutab täna ja tulevikus kogukonna jätkusuutlikku elukorraldust. Palju on maid, mis on peremeheliku hooleta ning mida saarte elanikud ei saa kasutada ega rendile võtta, sest kohalikul omavalitsusel puuduvad Rootsis elavate isikute kontaktandmed, kui vara on üle läinud järgmisele põlvkonnale ja Eesti kinnistusregistris on andmed muutmata.

Eesti vanasõnadki ütlevad: Narri põldu üks kord, põld narrib sind üheksa korda; Mis peremees jätab, see mets võtab.

Eesti Saarte Kogu (ESK) on huvitatud, et maaomanikud saartel (Eestirootslaste Kultuuriomavalitsus lisab rannarootsi asualade mandriosa) müüksid oma kinnistud eeskätt püsielanikele. Või vähemalt teeksid esimese pakkumise ja teavituse kohalikule kogukonnale. ESK taunib saarte maade müüki üksikutele tegijatele väljastpoolt saari, kes pahatihti maad ja metsa investeringuna kokku ostavad, kuid ei ole huvitatud maade sihipärasest kasutamisest. Niiviisi võetakse saarte kogukondadel võimalus areneda ja asustada saari jätkusuutlikul moel, sest maa kui elatusallikas on saartel eriti oluline ja ebakindlus selles vallas põhjustab senise maahoolduse katkemist ja isegi püsielanike lahkumist saarelt.

Maaomanike tegevusetuse tulemusena võivad saared ja Noarootsi muutuda suvituspiirkondadeks hooajaliste ja ajutiste elanikega. Kahjuks ei ole paljudele nn. "uusasukatele" kodukoha kultuur ja ajalugu olulised.

Häid näiteid võib tuua Ruhnu saarelt, kus paljud rootslastest maaomanikud on sõlminud ruhnlastega tähtajatud maakasutuslepingud kohustusega maid sihtotstarbeliselt hooldada. Kuna enamik põllumajanduslikke maid asub Natura 2000 kaitsealal, siis parim viis selleks on karjatamine. Ruhnus on praegu ca 200 lammast ja 50 veist, kes hooldavad looduslikke rohumaid ja kaitsevad sellega saart võsastumise /metsastumise eest. Ruhnus on siiani, nagu ka vanal rootsi ajal, valdavalt põlistõud, kes on vastupidavad ja looduses hästi kohanenud, saades peaaegu iseseisvalt hakkama. Need on eesti maakarja veised ja eesti (Ruhnu) maalambad. Ruhnu maalammaste vill on väga mitmekesine nii struktuurilt kui ka värvilt, varieerudes säravvalgest süsimustani, mille vahele jääb arvukalt erinevaid halle, pruune ja beeže toone. Ideaalne kombinatsioon Ruhnu mustriiga sukkade-sokkide ja kinnaste tegemiseks nagu meie eelkäijad seda tegid sadu aastaid tagasi. Ja nii teeme meiega. Villad ketrame lõngaks ja lõngast koome vanad ruhnurootsi mustrid sukkadesse, sokkidesse, kinnastesse.... Mõned lõngad värvime taimedega, kui vaja Ruhnu vestile sinist, kollast või punast triipu lisada ning koome kangaks. Ruhnu seelikule sobib lambamust ja -valge. Ruhnu rahvariiete, ka üksikesemete nagu sokid, vestid, kindad - kandmine on au sees ja eriti soe tunne on kanda oma saare riideid, mis tehtud oma saare lammaste villast. Ning kultuuripärand on hoitud, kaitstud ja omakorda edasi pärandatud. Aitäh ruhnurootslastele ja kõikidele, kes on talitanud kohalikku kogukonda toetavalt!

Meie soovitused:

- tehke oma vara/maade osas otsus täna. Kui te ei soovi seda müüa täna, siis ärge jätke pärandit omanikuta selliselt, et järgmine pärijate ring ei suuda jõuda ühisotsusele oma vara saatuse osas ning terveteks kümnenditeks jäetakse maa hooldamata. Korrastage andmed Eesti kinnistusregistris. Abi saate küsida kohalikust omavalitsusest.

- Kohalikul omavalitsusel on olemas ülevaade toimivast maakasutusest ja inimestest, kes elavad aastaringelt saarel ja on tegelikult huvitatud maa jätkuvast kasutamisest või kasutusse võtmisest. Kui te ei soovi maid müüa, siis andke need rendile püsielanikust maaharijale. Kui soovite müüa maad, siis müüge vahendustasuta ja õiglase hinnaga püsielanikule tingimusel, et maa on ostja kasutuses teatud hulk aastaid ja seda saab edasi müüa ainult samadel tingimustel teisele püsielanikule. Selliselt teete häid otsuseid ja toetate teadlikult rannarootsi kultuuripärandi säilimist saartel ja mujal, sest püsivalt kodukohaga seotud tugevad kogukonnad on huvitatud kodukoha kultuuriloost ja need kogukonnad saavad arendada ja hoida rannarootsi kultuuripärandit keskkonnas, kus lugu alguse sai.... Teavitage müügi või rendile andmise soovist kohalikku omavalitsust, sest enamikel saartel on puudus haritavast maast.

Juhul, kui usaldus kohaliku omavalitsuse tegevuse vastu on vähene, siis võite pöörduda Eestirootslaste Kultuuriomavalitsuse poole, kes koostöös Eesti Saarte Koguga viib maaomaniku kokku ostuhuvilisest püsielanikuga.

Jana Stahl

Eestirootslaste Kultuuriomavalitsus

juhatuse esimees

Riina Kaljulaid

Eesti Saarte Kogu

juhatuse esimees